

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΧΑΡΙΤΙΝΗ
ΜΑΛΙΣΣΟΒΑ

- ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΤΣΟΥΛΑΡΗΣ

Ευχή μου να γίνουμε σοφότεροι ως κοινωνία

Αφαίας και Τελαμώνος, ο τίτλος της συλλογής διηγημάτων σας που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Θα μας δώσετε κάποια στοιχεία:

Η γωνία Αραρίας και Τελαμώνιος βρίσκεται στην Αίγινα, πίσω από το λιμάνι. Το ομότιμο διήγημα περιγράφει μια σκηνή που διαδραματίζεται ακριβώς σε εκείνο το σημείο: Ο χρόνος σταματάει, οι μάσκες κατεβαίνουν και δυο κορίτσια δίνουν ένα φιλή πάνω σε ένα σκούτερ, ενώ μια μαυρή γάτα – την έκτημε Βαστίση «Πίσσα» – σουλατσάρεται ανέμελη ανάμεσα τους. Βεγγαλικά φωτίζουν τον ουρανό, Πρωτοχρονιά η Ανάσταση, δεν είναι βέβαιο, ο κόσμος όμως είναι έτοιμος να υποδεχτεί το θαύμα. Είναι ένα πολύ ευνόητο διήγημα, μολις μια σελίδα, που όμως εμφανιζόται από το ανορθόδοξο πνεύμα αυτού του βιβλίου.

Πρόκειται για αυτοτελή διηγήματα τα οποία ωστόσο «συνομιλούν» μεταξύ τους. Θέλετε να μας εξηγήσετε;

Είναι μια παιγιώδης συλλογή. Υπάρχουν μοτίβα, σύζες, σχόλια, μεταξύ των διηγημάτων, που συνθέτουν ένα αρκετά αναγνωκτικό σύνολο που αντανακλά όψεις των ημερών που ζούμε, όπως ταυτόχρονα ένας φόρος τιμής στις ατέλειωτες δημιουργικές δυνατότητες της λογοτεχνίας. Οι ιστορίες πήνε κι έρχονται, κυκλοφορούν «εκ έξω» ελεύθερες, δεν χρειάζονται παρά να απλωθούν στο χέρι σου και να τις κροτήσεις για λίγο στη χούφτα σου. Άλλες γίνονται σκηνή κι εξαφανίζονται, κι άλλες αφήνουν στην παλάμη σου ένα μικρό μαγαράρι.

Ποια ήταν η αφορμή για να ασχοληθείτε με τη συγγραφή;

Απορήν ήταν μία αποτυχία που βίωνα στη δουλειά που εκείνον τον καθό, μια επιχείρηση που δεν πήγαινε καλά. Βρέθηκε αφηνός απελπισμένος και με πολλή χρόνο στη διάθεσή του. Εκείνο το πρώτο του βιβλίο («Ιστορίες από τον αέρα», Εστία, 1997) το έγραψε σε έναν ήλιο, χωρίς να σκέφτομαι τίποτε. Ήταν ήδη έτοιμο μέσα μου. Εκεί τον υπέρβαρο διαπιστώσα ότι μου πήκε μια ισχυρή ορμή για γραφή, για έκφραση, ένα πιστικό κύμα που, αργά ή γρήγορα, θα έβρισκε διεξόδο και με κάποια στιγμή στην Πραγματοποίηση. Για να είμαστε απόλυτα ειλικρινείς, στην Πραγματοποίηση δεν ξέφυκα γιατί κάναμε ό,τι κάναμε. Ακολουθούμε το ρεύμα μέσα μας, ακόμη κι όταν νομίζουμε ότι κολυμπάμε εναντίον σε αυτό. Και κάθε βιβλίο έρχεται στην κόρμη με τον δικό του τρόπο και για τους δικούς τους λόγους.

Τούτο το τελευταίο, Αφάις και Τελαμώνος, παρότι περιλαμβάνει και κάποια παλιότερα διηγήματα, ως σύνολο ήρθε κυριολεκτικά από το πουθενά. Δεν το γύρεψα δηλαδή, απλώς εμφανίστηκε.

Ποια λογοτεχνική φόρμα σάς ταίριαζει περισσότερο;
Δεν έχω ιδέα. Τα κάνω όλα με την ίδια χαρά. Μέσα στα 24 χρόνια που εκδίδονται βιβλία μου, έχω γράψει διηγήματα, νουβέλ, μυθιστορήματα, κι ένα θεατρικό έργο. Έχω μια συμπάθεια προς τα εκτενέ διηγήματα και τις νουβέλ, νομίζω. Αλλά τελευταία ανανέωσα κι ένα αίσθημα για τα πολύ μικρά διηγήματα, τα flash stories, που λένε, ή τα διηγήματα-μυνοσά, όπως λένε ακόμη καλύτερα. Έχω εντάξει μερικά τέτοια κούτσικα διηγήματα στο Αφούρις και Τελανθώνα, τα οποία απήλυσαν πολύ, καθώς τα έγραφα και καθώς τα δούλευα στη συνέχεια. Είναι ένα πολύ φιλόδοξο συγγραφικό στοίχημα να προσπαθείς να πεις μια ιστορία μέσα σε μερικές αράδες, χωρίς το αποτέλεσμα να θυμίζει απόσπασμα από κάτι μεγαλύτερο ή ανεξόχτο.

Έχετε τιμηθεί με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών και με το βραβείο του Αναγνώστη για προηγούμενη συλλογή διηγημάτων σας, το Νυχτερινό ρεύμα. Τι σημαίνουν για εσάς οι βραβεύσεις:

Χαίρομαι σαν παιδί που του δίνουν ένα δώρο που δεν περίμενε καθόλου. Τα βραβεία, όπως και η συμμετοχή σε λίστες προνομίων βράβευσης, έχουν μια συμβολική δύναμη που μας επιβιβάζει. Ακούω και οι ελάνες-στοι που τα αρνούνται (έναν δύο, μπορώ να θυμηθώ), αναγκάστηκαν να τοποθετηθούν με πολύ σοβαρό ή σοβαροφανή τρόπο απάντησε στα βραβεία (για θεατικούς ή για κάποιο συγκυριακό λόγο). Αυτό που κάπως με λυπεί και συνάμα με ανασταχεί είναι ότι υπάρχει πλέον μια μεγάλη χαλαρότητα στη σύνθεση των επιτροπών βραβείων. Ανθρώποι με ελάχιστο όριο, αήφης βράβειοι σε επιτροπές και παίζον ρόλο, γίνονται «παράγοντες». Αυτό είναι μια υποβάθμιση των βραβείων. Πάει χέρι χέρι με την υποβάθμιση του κριτικού λόγου, που είναι ίσως η άλλη όψη του προβλήματος. Σε κάνει ένα βραβείο καλύτερο συγγραφέα; Σίγουρα όχι. Καμιά φορά ίσως σε κάνει πιο νωθό.

Ως κριτικός βιβλίων, και μέσα από

την επιτυχημένη, 12ετή πορεία της ηλεκτρονικής εφημερίδας **Bookpress** πως κρίνεται την ποιότητα της εκδοτικής παραγωγής σε σχέση με την ποσότητα των βιβλίων που εκδίδονται; Υπάρχουν βιβλία για όλα τα γούστα, όλες τις διαθέσεις, και σχεδόν για όλα τα θέματα που μπορεί να ενδιαφέρουν κάποιον. Η βιβλιοπαραγωγή είναι μεγάλη και ώριμη και συνεχώς βελτιώνεται στην ποιότητά της (μεταφράσεις, επιμέλεια, τυποτεχνικά κ.ά.). Όλα τα βιβλία, αν υπάρχει ένας εκδότης που θέλει να τα εκδώσει και να πάρει το ρίσκο της επένδυσής γι' αυτά, είναι καλά. Το πρόβλημα, αν μπορούμε να το πούμε έτσι, υπάρχει με τα βιβλία των Ελλήνων συγγραφέων, όχι με τα μεταφρασμένα. Ο αριθμός των γραφιδιών που θέλουν να εκδώσουν, δεν συνάδει με τις ανταξίες της αγοράς. Υπάρχει η αίσθηση ότι αυτοί που γράφουν ελληνική λογοτεχνία είναι για περισσότερο από αυτούς που τη διαβάζουν κι αυτοί είναι στρεβλωμένα. Γι' αυτό οι εκδόσεις που εκδίδουν βιβλία Ελλήνων λογοτεχνών, παίρνοντας αληθινά το ρίσκο της επένδυσής είναι πλέον μετρημένα στα δάχτυλα. Τούτων εκχέοντων, υπάρχει ένας αναβρασμός, μια μεγάλη κινητικότητα, που έχει και πολλά θετικά στοιχεία, μια και όλα και περισσότεροι άνθρωποι εμπλέκονται στον κύκλο της ανάπτυξης-γραφής-ανάγνωσης, αντί να βολεθέρουν στους χώρους της υποκοιλούτσρας, των γηπέδων, της κοινωνικής αραίας.

Τι θεωρείτε εξέλιξη σε έναν λογοτέχνη;

Τη θεματική ανανέωση, την εμβάθυνση στα θέματα του, την τελειοποίησή του στις τεχνικές αφήγησης. Να μπορεί να στοχεύει άμεσα στο θέμα του, χωρίς να το γνωρίζει καλά προτέρων, χωρίς να το έχει υπερβολικά οργανωμένο. Να ανταμυνάβεται την πολυπλοκότητα μέσα στον εαυτό του κι αυτό να αντανακλάται στα κείμενά του ως πλούτος και ως διαρκής έκπληξη. Κι επίσης, να μην παίρνει υπερβολικά στα σοβαρά τη λογοτεχνία και κυρίως τον εαυτό του.

Ποιο βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα και σας εντυπωσίασε;

Ένα ποιντικό, το Άγρια Ίρις, της Αμερικανίδας Λουίζ Γκλικ. Με είχε ήδη εντυπωσιάσει το πρώτο της βιβλίο που κυκλοφόρησε, το Πιστή και ενάρετη νύχτα (από τις εκδόσεις Στερέωμα και τα δύο), αλλά με αυτό το δεύτερο είμαι πιο βέβαιος ότι έχω βγει την

αγαπημένη μου ποιήτρια. Από ελληνικά το «Πώς πάνε τα πράγματα» του Θάνου Κάππα και «Η θάλασσα» του Μιχάλη Μακρόπουλου.

Ποια αξία θεωρείτε υπέρτατη;
Παλιότερα, θα σας απαντούσα τη δικαιοσύνη. Τελευταία, με διαβιώνουμε, θεωρώ υπέρτατη αξία την εμπιστοσύνη. Η έλλειψη εμπιστοσύνης δεν επιτρέπει ούτε δικαιοσύνη να υπάρξει ούτε τίποτε. Η καχυποψία, μαζί με τη μνησικακία, είναι ένα σάρακι που κατατρώνει τον κοινωνικό ιστό και τελικά πλήττει περισσότερο τους αδύναμους.

Ασχολείστε με τη συγγραφή κάποιου νέου βιβλίου;

Πατάω σε δυο τρεις βάρκες ταυτόχρονα.
Όποια παρασυρθεί πρώτα από το ρεύμα,
θα πηδήξω μέσα της και όπου με βγάλει.

Μια ευχή για το 2022:

Η εχθρά μου είναι να γίνουμε σοφότεροι, ως κοινωνία. Οι αρχντές της κοινωνίας πρέπει να αντιληφθούν ότι στους καιρούς μας κανείς δεν μπορεί να υπάρξει μόνος του· κανείς δεν μπορεί να λείει «με το σώμα μου κάνω ό,τι θέλω», όταν με αυτό το σώμα μπορείς να πάρεις στον λαίμο σου εκατοντάδες, ίσως και χιλιάδες άλλους. Και δικτυωτός, οι άνθρωποι που λένε αυτή τη παρωχάτες, το έχουν ήδη κάνει: Μας έχουν πάρει στον λαίμο τους και κρατούν μια ολόκληρη κοινωνία όμπρη. Η εχθρά μου λοιπόν είναι μέσα στο 2022 η κοινωνία να απαντήσει στους αποικιστές, μέσα του κράτους, που την εκπατρίει, με πυγμή και σταθερό χέρι. Όχι εκδικητικά, αλλά με την ισχύ του νόμου. Μόνο έτσι θα καταφέρουμε να απαλλαγούμε από αυτόν τον τόσο ύπουλο και επιθετικό άσφατο εκθρό με τις αρατές συνέπειες.

Ο Κώστας Κατούλάρης (Αρτα, 1968), σπούδασε οικονομικά στην Αθήνα, κινηματογράφο στο Παρίσι και λογοτεχνία στη Θεσσαλονίκη. Έχει εκδώσει εννιά βιβλία πεζογραφίας κι έχει συμμετάσχει με διηγήματά του σε συλλογικές εκδόσεις. Διηγήματά του έχει συμπεριληφθεί στη γερμανική ανθολογία «Αθήνα, μια λογοτεχνική πρόσκληση», η νομβέλα του «Ο άντρας που αγαπούσε τη γυναίκα μου» έχει μεταφραστεί στα τουρκικά, ενώ η νομβέλα του «Νεκρός σκύλος τα μεσάνυχτα» έχει μεταφραστεί στα αγγλικά, στα ισπανικά και στα εβραϊκά. Το θεατρικό του έργο «Όταν ο λύκος είναι εδώ» ανέβηκε στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και σε φεστιβάλ στην Τουρκία. Για τη συλλογή διηγημάτων «Νυχτερινό ρεύμα» (Πόλις, 2015) τιμήθηκε με το

«Ο αναγνώστης» και με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Το μυθιστόρημα «Στο σπήλιος μέσα χλαϊνική καρδιά» (Μεταίχνη, 2018) ήταν υποψήφιο για Κρατικό Βραβείο Μυθιστορήματος, καθώς και για καλύτερο μυθιστόρημα στα βραβεία «Ο αναγνώστης» και «Κλειψύδρα». Έχει συνεργαστεί, ως βιβλιοκριτικός, με τις εφημερίδες «Το Βήμα»/«Βιβλία» και «Ελευθέρος Τύπος» (ως υπεύθυνος του ενθέτου 1455), καθώς και με το περιοδικό «Διαβάζω». Τον Ιούνιο του 2009 ίδρυσε τη μηνιαία εφημερίδα-free press για το βιβλίο, «Book Press», η έκδοση της οποίας συνεχίζεται από το φθινόπωρο του 2010 στο διαδικτυό (www.bookpress.gr). Μετάξύ 2010-2013 εργάστηκε ως συντονιστής των προγράμματος ΕΠΙΑ «Καινοτόμες δράσεις για την ενίσχυση της φιλανθρωπίας των μαθητών» στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ). Είναι μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων και διευτέλες γραμματέας του ΔΣ της τη διετία 2009-2011.